

סרט כמעט אילם

על הקולנוע האיטלקי עוברים ימים קשים מאד. הוצאות הפקת הסרטים עור לות. מיספר הצופים בהם יורד. שידורי טלוויזיה מתרבים כפטריות וכוכבים מבק שים משכורות עתק. המפיקים מורטים שערותיהם מרוב ייאוש. יוצרים ותיקים, הטובים שבהם כמעט שאינם עושים יו תר סרטים, ואם יוצא כבר משהו מתחת לידיהם, זה יקר כליכך שאפילו הצלחה יחסית בקופה, לא תספיק לכסות את הוצאות.

באווירת דיכאון ורוגז זו, כאשר הראי (רשות השידור היטלקית) הוא המפיק הגדול והפורח ביותר של סרטים באיטליה, צצה ועולה מפעם לפעם נחמה קטנה, הבאה לפזר במעט את ענני ההסערה, ולהבטיח שלקולנוע האיטלקי יש בכל זאת עתיד.

לפני שנתיים היה זה צעיר בן 24 בשם נאני מורטי, שעשה סרט 8 מ"מ שנמשך כשעתיים וחצי, והוצג בכל בירות אירופה בהצלחה ניכרת. אחריו, עשה סרט גוסף, קומדיה מטורפת בשם אצ'ה בומבו שייצגה את איטליה בפסטיבל קאן ושבררה שיאיקופה בבית, וכל זאת, בעזרת צוות שחקנים וטכנאים אלמונים, ובתקי

שחקנית בנהקת תיאטרון נודדת (בסרטו של ניקטי) המצאות חזותיות

אינו אילם, אבל אין בו כמעט דיאלוגים. כולו מתחילתו ועד סופו מבוסס על המצאות חזותיות, קומיות, המזכירות את הקומדיה האילמת האמריקאית בדיוק כפי שניקטי מזכיר את כוכביה. העלילה, במידה והיא קיימת, ניתנת לסיכום במשפט אחד: מהנדס צעיר, מובטל מעבודה, מנסה למצוא לעצמו תעסוקה במסגרת תיאטרון חובבים.

כשפנה ניקטי, אדריכל במקצועו, לכמה מפיקים והציע להם את הסרט, לא הבין איש על מה הוא מדבר. בכדי להדגים, הוא הוציא את כל הסכונותיו וצילם על חשבונו רבע שעה. עם הוצאת עבודתו, חזר למפיקים, הראה להם מה הוא מתכוון לעשות. „אם אתה יכול להסתפק כי 100 מיליון לירות (כ־5 מיליון ל"י) ל־סרט באורך מלא, אתה יכול גשת לעבור דה, אמרו לו אנשי הכספים שלא יכלו לעצור בעד צחוקם בשעה הצפייה.

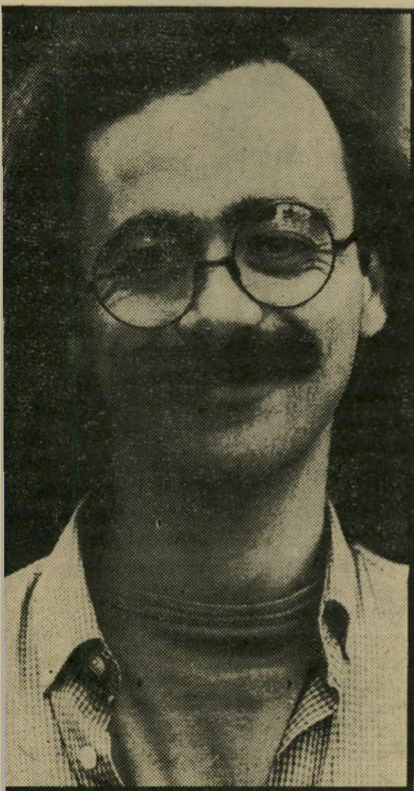
ניקטי לא היה בטוח שהספק יספיק, אבל מאידך גיסא, רצה מאד לעשות את הסרט. הוא חזר לעירו, מילאנו, וניגש לעבודה. ביים, כתב ושיחק בעצמו בתפקיד הראשי, והתוצאה מדברת היום בעד עצמה.

חשבון נפש. מה מניע אדריכל לערוק בקולנוע? „בגיל 25, מספר ניקטי, „עשיתי לי חשבון נפש והחלטתי שדי לדבר על יצירותי, צריך לגשת ליצירה, והיצירה, לגבי, היתה סרט. מאז, הוא מחפש דרכים להגשים מאווייו, והצלחתו

שחקן במאי מאוריצי ניקטי ב„בא די לצחוק על העולם“ גם היונים משחקות

של נאני מורטי, לפני עורדה אותו במידה רבה. את השראתו הוא מחפש בהתנהגות האנשים ברחוב, כל תנועה וכל עוויה היא עבורו חומר גלם. הוא טוען שמטרתו היא עיקרית היא, להביא מעט רוח־שטות וצחוק אל תוך החיים הרציניים מדי. „אפ־שר כמובן לראות בסרט שלי עימות בין מילאנו העשירה למילאנו העניה, ביקורת על הברות רב־לאומיות, פארודיה על דמאגוגים של הבמה, ועוד. אבל איש אינו חייב להבחין בכך, העיקר הוא שיחייך, ואכן, יש להניח שגם בארץ ימצאו רבים שיחייכו („בהתרת בסרט כמעט אילם, כדי שיקל עליו לעבור את הגבול“). מה־עוד שמקור ההומור של ניקטי הוא בינ־לאור

מאוריצי ניקטי

באסטר קיטון שלמד לחייך

מי: הוא יכול להפוך הגשת כוס־מים לפוס רבי־מעללים, צילום זוג בכיכר ה־דואמו לפאנטומימה, שאפילו היונים נוטלים בה חלק, וסצנת אהבה במחסן תלבושות לחוויה צבעונית מרהיבה. והרי סמרטוטים, צלמים־חובבים וכוסות־מים הם אביזרים המזכירים היטב לכולם.

אנשים

המשחזר הגאון

„היום יודע כל־אחד לעשות סרטים. פעם, היה בעשייה עצמה משהו מן ה־מיסתורין, היום האנשים כנראה חכמים יותר, אני למשל, איני יודע איך עושים סרט.“ הדובר הוא אלכסנדר טראונר, תפ־אורן יהודי ממצא הונגרי, שבגיל 74 זר־קף לזכותו לפחות 75 סרטים, שאותם עיי צב, ואם, כפי שהוא טוען, אין הוא יודע בדיוק איך עושים סרט, הרי ישנם במאים רבים, מן הגדולים והחשובים של עולם הסרטים, שלא היו מגיעים רחוק, ללא עזרתו.

אכן, טראונר עבד בחמישים שנות ה־קאריירה שלו עם השמנת של הקולנוע העולמי, מרנה קלר ועד לג'וזף לוזי, ומ־אורסון וולס ועד ג'ין קלי. סרטים שציר־תם החיצונית חשובה כמעט כמו הסיפור, כמו ילדי גן העדן או אירמה לה־דוס, עמק הפרעונים או הדירה, אותלו (של וולס) או האיש שרצה להיות מלך, השחר עולה או דון ג'ובאני (סרטו החדש של לוזי).

טראונר הוא ברנש בעל חוש־הומור בריא, שלא שאף מעולם להיות במאי קולנוע, בגלל הסיבה הפשוטה, שלדעתו, היה ונשאר בראש־וראשונה — צייר, (למי רות שפרנסתו היתה מאז 1929 כתפאורן), הוא קימץ בראיונות לעיתונות, אולי מ־שום שהוא סבור, באמת, שכדאי לשמור על אותו מימד של מיסתורין המעניק לקולנוע את קסמו. רק באחרונה, אחרי שנודע כי יהיה שופט בפסטיבל־הסרטים

תמונת הסיום של „בא די לצחוק“ אהבה במחסן תליבושות

ציב שלא היה מספיק לרכישת שרוכי נעי ליים בסרט של פליני.

אולם מאז לא עשה מורטי מאומה, וה־תיקנות שעורר כמעט נגזרו, אבל, בפס־טיבל הסרטים האחרון בוונציה, תפס את מקומו ברנש אחר, לא פחות מוזר ובלתי ניתן לשיעור ממנו, שמו מאוריצי ניקטי, וכל־כולו מתנשא לגובה של 1.60 מ. מח־צית פניו מכוסה בשפם אימתני, רעמת שערותיו מתנפנפת לכל רוח, והוא מזכיר יותר מכל, פליט מן הקולנוע האילם ה־אמריקאי, תערובת של בן טרופין שאינו פזול, עם ביילי באון שלאחר דיאטה, או באסטר קיטון שלמד לחייך.

האיר החדש. בגיל 31, נחשב ניקטי לאיר החדש שעשוי לעודד קצת את ה־מפיקים המדופרסים. סרטו, בעל השם המוזר ראטאטאפלאן (הצליל צריך לתאר רעם־תופים), בעברית קראו לו: „בא לי לצחוק על העולם“, אותו עשה עם קבוצת חברים, קרובים משפחה ומכרים (אשר תו, לדוגמא, היא התפאורנית והמלבישה של הסרט) היה לסרט האיטלקי המצליח ביותר של הפסטיבל. מבקרים מן הימין ומן השמאל, שבררך כלל אינם מוצאים שום שפה משותפת, הסכימו לשבח אותו, ואפילו הקהל הצביע ברגליו והלך ל־ראותו בהמוניו.

זאת, למרות שהסרט רחוק מכל הנור־מות המקובלות של הקולנוע. הוא אמנם